

DOMSTOLENS DOM
den 9 september 2003 *

I mål C-137/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Crown Office) (Förenade kungariket), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

The Queen

och

The Competition Commission, tidigare **The Monopolies and Mergers Commission**,

Secretary of State for Trade and Industry,

The Director General of Fair Trading,

* Rättegångspråk: engelska.

ex parte:

Milk Marque Ltd,

National Farmers' Union,

i närvaro av:

Dairy Industry Federation (DIF),

angående tolkningen av artiklarna 12 EG, 28—30 EG, 32—38 EG, 49 EG och 55 EG, rådets förordning nr 26 av den 4 april 1962 om tillämpning av vissa konkurrensregler på produktion av och handel med jordbruksvaror (EGT 1962, 30, s. 993; svensk specialutgåva, område 4, volym 1, s. 3) och rådets förordning (EEG) nr 804/68 av den 27 juni 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 148, s. 13; svensk specialutgåva, område 3, volym 2, s. 52), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1587/96 av den 30 juli 1996 (EGT L 206, s. 21),

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av tillförordnade ordföranden M. Wathelet, ordförande på första och femte avdelningarna, avdelningsordförandena R. Schintgen och C.W.A. Timmermans samt domarna C. Gulmann, D.A.O. Edward, A. La Pergola, P. Jann, V. Skouris (referent), F. Macken, N. Colneric och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: C. Stix-Hackl,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Milk Marque Ltd, genom K.P.E. Lasok, QC, och A. Griffiths, barrister, befullmäktigade av Freshfields, solicitors,

- National Farmers' Union, genom S. Isaacs, QC, och C. Lewis, barrister, befullmäktigade av C. Holme, solicitor,

- Dairy Industry Federation (DIF), genom N. Green, QC, befullmäktigad av N. Parr, solicitor,

- Förenade kungarikets regering, genom J.E. Collins, i egenskap av ombud, biträdd av D. Anderson, QC, och K. Beal, barrister,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom P. Oliver och K. Wiedner, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 5 februari 2002 av: Milk Marque Ltd, företrätt av K.P.E. Lasok, National Farmers' Union, företrätt av S. Isaacs och C. Lewis, Dairy Industry Federation (DIF), företrätt av

N. Green och M. Lester, barrister, Förenade kungarikets regering, företrädd av G. Amodio, i egenskap av ombud, biträdd av D. Anderson och K. Beal, och kommissionen, företrädd av P. Oliver och K. Wiedner,

och efter att den 17 september 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Crown Office), har, genom beslut av den 31 mars 2000 som inkom till domstolens kansli den 11 april samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt fyra frågor om tolkningen av artiklarna 12 EG, 28—30 EG, 32—38 EG, 49 EG och 55 EG, rådets förordning nr 26 av den 4 april 1962 om tillämpning av vissa konkurrensregler på produktion av och handel med jordbruksvaror (EGT 1962, 30, s. 993; svensk specialutgåva, område 4, volym 1, s. 3) och rådets förordning (EEG) nr 804/68 av den 27 juni 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 148, s. 13; svensk specialutgåva, område 3, volym 2, s. 52), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1587/96 av den 30 juli 1996 (EGT L 206, s. 21) (nedan kallad förordning nr 804/68).

- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan, å ena sidan, Milk Marque Ltd (nedan kallat Milk Marque) och National Farmers' Union (nedan kallad NFU) och, å andra sidan, Competition Commission, tidigare Monopolies and Mergers

Commission (nedan kallad Competition Commission), Secretary of State for Trade and Industry (nedan kallad Secretary of State) och Director General of Fair Trading (nedan kallad DGFT), avseende en rapport i vilken Competition Commission rekommenderade att åtgärder skulle vidtas mot Milk Marque med anledning av dess, i Competition Commissions tycke, konkurrensbegränsande agerande och avseende de beslut som Secretary of State därefter tog på grundval av rapporten.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 33.1 EG föreskrivs följande:

”1. Den gemensamma jordbrukspolitiken skall ha som mål att

- a) höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften,

- b) på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar i jordbruket,

- c) stabilisera marknaderna,

d) trygga försörjningen,

e) tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.”

4 Enligt artikel 34.2 andra stycket EG skall den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna begränsas till att sträva efter de mål som anges i artikel 33 EG och utesluta varje form av diskriminering mellan producenter eller konsumenter inom gemenskapen.

5 I artikel 36 EG föreskrivs följande:

”Bestämmelserna i kapitlet om konkurrensregler skall tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter endast i den mån rådet, med hänsyn till målsättningen i artikel 33, beslutar detta.”

6 Förordning nr 26 antogs med stöd av artiklarna 42 (nu artikel 36 EG) och 43 i EEG-fördraget (nu artikel 37 EG i ändrad lydelse).

7 I första skälet i förordning nr 26 anges att ”[d]et framgår av fördragets artikel [36] att en av den gemensamma jordbrukspolitikens uppgifter är att avgöra huruvida de konkurrensregler som är fastställda i fördraget skall tillämpas på produktion av och handel med jordbruksvaror”.

- 8 I artikel 1 i förordning nr 26 anges att "om inte annat följer av artikel 2 nedan, [skall] fördragets artiklar [81—86] samt tillämpningsbestämmelserna till dessa tillämpas på alla avtal, beslut och förfaranden som avses i fördragets artiklar [81.1] och [82] och som rör produktion av eller handel med sådana produkter som är upptagna i bilaga [I] till fördraget".
- 9 Bland de uppräknade produkterna i bilaga I ingår mjölk.
- 10 I artikel 2.1 och 2.2 i förordning nr 26 föreskrivs följande:

"1. Fördragets artikel [81.1] gäller inte sådana avtal, beslut och förfaranden som avses i föregående artikel och som utgör en integrerad del av en nationell marknadsorganisation eller som är nödvändiga för att förverkliga de mål som anges i fördragets artikel [33]. I synnerhet gäller den inte sådana avtal, beslut och förfaranden mellan lantbrukare, sammanslutningar av lantbrukare eller sammanslutningar av sådana sammanslutningar tillhörande en enda medlemsstat vilka, utan att medföra någon skyldighet att hålla samma priser, avser produktion eller försäljning av jordbruksvaror eller utnyttjande av gemensamma anläggningar för lagring, behandling eller förädling av jordbruksvaror, såvida inte kommissionen finner att konkurrensen sätts ur spel eller att förverkligandet av de mål som anges i fördragets artikel [33] äventyras därigenom.

2. Efter att ha samrått med medlemsstaterna och inhämtat yttranden från de berörda företagen eller företagssammanslutningarna samt andra fysiska eller juridiska personer som kommissionen anser det lämpligt att höra, skall kommissionen, med förbehåll för domstolens prövning, ensam vara behörig att genom ett beslut som skall offentliggöras avgöra vilka avtal, beslut och förfaranden som uppfyller de villkor som anges i punkt 1."

- 11 Den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter inrättades genom förordning nr 804/68. Denna förordning innehåller bestämmelser om flera konkreta åtgärder. Bland annat föreskrivs det att ett riktpolis på mjölk skall fastställas på gemenskapsnivå. I artikel 3 anges följande:

”1.... [V]arje år skall ett riktpolis för mjölk fastställas för gemenskapen....

2. Riktpoliset skall vara det pris som avses att uppnås för all mjölk som säljs av producenterna på gemenskapsmarknaden och de externa marknaderna.

3. Riktpoliset skall fastställas för mjölk som innehåller 3,7 % fett fritt levererad till mejeriet.

4. Riktpoliset skall fastställas i enlighet med förfarandet i artikel [37.2] i fördraget.”

- 12 Under den period som var aktuell för Competition Commissions rapport, det vill säga året 1997/1998, var rådets förordning (EG) nr 1190/97 av den 25 juni 1997 om fastställande av riktpoliset för mjölk och interventionspriser för smör och skummjölkspulver för regleringsåret för mjölk 1997/1998 (EGT L 170, s. 6) i

kraft. I första skälet i denna förordning anges att "[v]id den årliga fastställelsen av de gemensamma jordbrukspriserna bör hänsyn tas till den gemensamma jordbrukspolitiken mål. Den gemensamma jordbrukspolitiken har bland annat som mål att tillförsäkra en rimlig levnadsstandard för jordbruksbefolkningen, att säkerställa försörjningen och att garantera rimliga priser vid leverans till konsumenterna".

Förfarandet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 13 Milk Marque är en ekonomisk förening för lantbrukare vars verksamhet består i att samla in, distribuera och leverera mjölk. Omedelbart efter avregleringen av den brittiska mjölkmarknaden år 1994 stod Milk Marques medlemmar för ungefär 60 procent av mjölkleveranserna i Storbritannien. Under den period som omfattas av Competition Commissions rapport, det vill säga året 1997/1998, var denna andel 49,6 procent. Under perioden april—september år 1999 sjönk siffran ytterligare och stannade på 40,8 procent.
- 14 Av handlingarna i målet framgår dels att det pris som producenterna i Förenade kungariket erhöll för mjölk alltid, såväl före som efter avregleringen, låg under det riktpreis som hade fastställts i gemenskapslagstiftningen, dels att Milk Marques medlemmars priser alltid varit bland de lägsta som erbjudits av producenter i England och Wales.
- 15 Milk Marque hade från början inte någon egen anläggning för förädling av mjölk. Kooperativet köpte en maskin för osttillverkning år 1997 och ytterligare en år 1998. Tanken var att kooperativets kapacitet att förädla mjölk rejält skulle utökas. Det framgår av den bevisning som inkommit till High Court att det i andra medlemsstater fanns flera vertikalt integrerade mejerikooperativ med betydande marknadsandelar.

- 16 Den 27 januari 1998 vände sig DGFT till Competition Commission, vilken är den myndighet som har behörighet att undersöka och rapportera om monopolsituationer såsom dessa definieras i Fair Trading Act från 1973 (nedan kallad FTA) och Competition Act från 1998 (nedan kallad CA). Competition Commission beslutade att inleda en undersökning för att ta reda på om det förelåg en monopolsituation vid försäljningen av obehandlad komjolk i Storbritannien. Undersökningen avslutades den 26 februari 1999 och en rapport skickades till Secretary of State.
- 17 I rapporten konstaterade Competition Commission för det första att en monopolsituation förelåg enligt avsnitt 6.1 a FTA, eftersom Milk Marque svarade för minst en fjärdedel av all mjölk som levererades i Storbritannien.
- 18 För det andra konstaterade Competition Commission dels att Milk Marque hade en stark ställning (powerful position) på den brittiska mjölkmarknaden, dels att ”detta hade bidragit till att mjölk i Storbritannien levererades till ett högre pris än vad som skulle ha varit fallet om de konkurrensmässiga villkoren hade varit bättre”.
- 19 För det tredje konstaterade Competition Commission att Milk Marque använde sitt marknadsinflytande (market power) för att utnyttja eller upprätthålla monopolsituationen till sin fördel, genom att

— höja det genomsnittliga priset på mjölk till högre nivåer än vad som annars skulle ha uppnåtts genom att utöva prisdiskriminering som tog sig olika uttryck,

- hindra andrahandshandel med mjölk mellan förädlare genom att ålägga dem orimligt höga omfördelningsavgifter och genom att införa begränsningar i handeln med mjölk,

- undanta mjölk från den formella försäljningsprocessen och därigenom begränsa de mjölmängder som kunde erbjudas kooperativets kunder trots en i stort sett oförändrad efterfrågan, vilket ledde till att marginalpriset på mjölk ökade,

- organisera kooperativets försäljningssystem på ett sådant sätt att det brast i informationen mellan kooperativet och dess kunder, och därigenom skapa onödigt osäkerhet hos dessa kunder, vilket fått dem att köpa mjölk till högre priser än vad som annars skulle ha varit fallet,

- dröja med att erkänna betydelsen av förebyggande spårningsåtgärder och vara motvillig att tillmötesgå kundernas krav i detta avseende, och

- underlåta att ta tillräcklig hänsyn till såväl de små som de stora kundernas rättmätiga krav i fråga om de avtalstyper som kooperativet erbjöd dem och i andra frågor.

20 För det fjärde konstaterade Competition Commission att det inte rådde någon tvekan om att Milk Marques agerande, med undantag för dess agerande i fråga

om spårning, stred eller kunde strida mot allmänintresset. Enligt rapporten hade nämnda agerande följande särskilt negativa effekter:

- ”i) [P]riset på obehandlad mjölk har stigit, vilket åtminstone delvis har övervältrats på konsumenterna, så att dessa betalar mer för färskmjölk än de skulle ha gjort om inte Milk Marque hade kunnat säkerställa att mjölkpriset låg över en konkurrenskraftig nivå, och

- ii) ökade kostnader och större osäkerhet för mejeriindustrin i Storbritannien, vilket har medfört att förädlare i Storbritannien har investerat mindre i varor med vilka internationell handel bedrivs än de annars skulle ha gjort och att de har blivit mindre konkurrenskraftiga i detta avseende. Dessutom har detta medfört att nivån på och värdet av produktionen i Storbritannien är lägre än vad som annars skulle ha varit fallet”.

21 Competition Commission konstaterade vidare att den ökning av kooperativets förädlingskapacitet som planerades av Milk Marques dotterbolag MMD utgjorde en faktisk omständighet som kunde strida mot allmänintresset och som hade den särskilt negativa effekten att ge Milk Marque möjlighet att ytterligare utnyttja monopolsituationen till sin fördel och på så sätt förvärra de negativa effekter som redan identifierats.

22 Competition Commission grundade sina rekommendationer på dessa konstateranden. Rekommendationerna syftade till att ”undanröja Milk Marques marknadsinflytande, att skapa en mer konkurrensutsatt marknad för mjölkförsäljning samt att tillhandahålla nya möjligheter för producenter och förädlare att utveckla affärsförbindelser som gynnar såväl deras som konsumenternas intressen”. Den

centrala rekommendationen bestod i en omstrukturering av Milk Marque som gick ut på att kooperativet skulle delas i tre till fem oberoende och konkurrerande organ. Dessa organ skulle tilldelas kvoter och kunna sälja den egna mjölken på sedvanliga affärsmässiga villkor samt ägna sig åt mjölkförädling om de så önskade.

23 Competition Commission rekommenderade dessutom att en rad interimistiska åtgärder skulle vidtas i avvaktan på att den rekommenderade uppdelningen av Milk Marque ägde rum. Åtgärderna syftade till att säkerställa att Milk Marque underlät att

”a) vidta ytterligare åtgärder för att ingå eller genomföra avtal om förvärv eller uppförande av förädlingsanläggningar,

b) ingå ytterligare avtal om förädling, förutom i brådslande fall och då det enda alternativet var destruktion av mjölken,

c) ingå individuellt framförhandlade avtal om mjölkleverans med förädlare på villkor som inte skulle offentliggöras eller göras tillgängliga för samtliga uppköpare,

d) ingå avtal om mjölkleverans som innehåller begränsningar för vad mjölken får användas till, och

e) fastställa begränsningar för omfördelning av mjölk från ett leveransställe till ett annat och ta ut avgifter för omfördelningar förutom för att täcka faktiska merkostnader”.

24 Den 6 juli 1999 offentliggjorde Secretary of State olika beslut, som hade fattats på grundval av Competition Commissions rapport. Samtliga konstateranden och rekommendationer i rapporten med undantag för den föreslagna delningen av Milk Marque hade godkänts. I stället uppmanade Secretary of State DGFT att ta ställning till och föreslå förändringar i Milk Marques försäljningsmetoder för att avhjälpa de i rapporten uppräknade negativa effekterna vilka stred mot allmänintresset. Secretary of State godtog däremot de interimistiska åtgärder som Competition Commission hade föreslagit och beslutade att försöka förmå Milk Marque att åta sig att inom tre månader genomföra åtgärderna på obestämd tid.

25 Efter offentliggörandet av Secretary of States beslut erbjöd sig Milk Marque i ett pressmeddelande av den 17 september 1999 att dela kooperativet i tre mindre kooperativ från och med den 1 april 2000. Förslaget hade utarbetats efter samtal med Department of Trade and Industry och Office of Fair Trading. Vid dessa samtal hade Secretary of State meddelat att tillämpningen av de interimistiska åtgärder som hade föreslagits av Competition Commission inte skulle fullföljas om följande garantier erhöles från Milk Marque:

- De nya kooperativen skulle fatta samtliga beslut och bedriva mjölkförsäljning oberoende av varandra.
- De nya kooperativen skulle inte agera gemensamt vid marknadsföring eller förädling av mjölk.
- De nya kooperativen skulle inte ha gemensamma styrelsemedlemmar.
- Inget av kooperativen skulle ha andelar i något av de andra kooperativen.

- 26 Den 5 november 1999 drog Secretary of State tillbaka kravet på att Milk Marque skulle åta sig att verkställa de av Competition Commission föreslagna interimistiska åtgärderna. Secretary of State klargjorde emellertid att de nya kooperativen endast skulle tillåtas förädla mjölk om det var klart att de agerade oberoende av varandra.
- 27 Trots dessa händelser valde Milk Marque att väcka talan vid High Court mot Competition Commissions rapport och de efterföljande besluten av Secretary of State. Därefter väckte också NFU, en organisation som företräder 80 procent av lantbrukarna i Storbritannien, talan mot nämnda rapport och beslut vid samma domstol. Domstolen förenade de båda målen.
- 28 Milk Marque och NFU gjorde bland annat gällande att Competition Commission och Secretary of State hade handlat i strid med flera gemenskapsrättsliga bestämmelser när de förklarade sig ha behörighet att undersöka den verksamhet som bedrevs av Milk Marques medlemmar och rekommenderade eller vidtog åtgärder med stöd av FTA i syfte att hindra nämnda medlemmar från att ta ut ett högre pris för den egenproducerade mjölken. Milk Marque och NFU gjorde tillika gällande att Secretary of State och/eller Competition Commission skulle handla i strid med gemenskapsrätten om de i framtiden vidtog sådana åtgärder med stöd av FTA eller CA.
- 29 High Court bedömde att ett förhandsavgörande från EG-domstolen var nödvändigt för att den nationella domstolen skulle kunna ta ställning till huruvida Milk Marques och NFU:s talan var välgrundad och huruvida de skulle tillerkännas skadestånd. Genom förhandsavgörandet hoppas High Court bland annat få klarhet i om de nationella myndigheterna har behörighet att ingripa i den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter och, om så är fallet, vilka rättsliga restriktioner som gäller vid utövandet av denna behörighet.

30 High Court ansåg vidare att Secretary of States beslut, vilka är föremål för talan, hade påverkats av Milk Marques tillkännagivande att kooperativet efter den 1 april 2000 skulle delas i flera mindre regionala kooperativ, vart och ett med en marknadsandel som ligger under den tröskel på 25 procent som medför att FTA:s monopolbestämmelser blir tillämpliga. Icke desto mindre bedömde High Court att den var skyldig att beakta den ”pågående” tillämpningen av FTA och CA. Den sistnämnda lagen trädde i kraft den 1 mars 2000.

31 Mot bakgrund av dessa rättsliga överväganden och faktiska omständigheter beslutade High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Crown Office), att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1. Skall artiklarna 32—38 EG..., rådets förordning [nr 26 av den 4 april 1962] och rådets förordning (EEG) nr 804/68, i ändrad lydelse, tolkas så att de utgör hinder mot att en medlemsstat tillämpar sådan nationell lagstiftning som Fair Trading Act från 1973 och Competition Act från 1998 på ett mejerikooperativs organisation och agerande i fråga om försäljning och förädling av mjölk,

a) under alla omständigheter, eller

b) när den avsedda eller faktiska effekten är att kooperativets medlemmar fräntas möjligheten att höja det pris som tas ut på den egenproducerade mjölken, eller

c) när den avsedda eller faktiska effekten är att det pris som tas ut sänks när priset redan ligger under det riktpreis som fastställts med stöd av artikel 3 i förordning nr 804/68, eller

d) när det sker på ett sätt som är oförenligt med någon eller några av följande bestämmelser och principer:

i) Målen som räknas upp i artikel 33 EG..., och/eller

ii) riktlinjerna för, målen för eller funktionen av den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, och/eller

iii) syftet med artikel 36 EG... och förordning nr 26?

2. Är funktionen av det riktpreis för mjölk som fastställs av rådet med stöd av förordning (EEG) nr 804/68 sådan att den hindrar en medlemsstat från

a) att använda riktpriiset som indikator för de faktiska prisrörelser som äger rum till följd av den gemensamma jordbrukspolitiken, och

b) att dra slutsatsen att ett mejerikooperativ har marknadsinflytande, vilket leder till att priserna är högre än de skulle ha varit om de konkurrens-
mässiga villkoren hade varit fördelaktigare, av den omständigheten att kooperativet i medlemsstaten har sett till att medlemmarna erhåller priser för sin mjölk som understiger riktpriiset, men som under en viss period ligger närmare riktpriiset än under en annan period?

3. Skall artiklarna 28—30 EG... och artiklarna 49 EG och 55 EG... tolkas så att de utgör hinder mot att en medlemsstat tillämpar sådan nationell lagstiftning som Fair Trading Act från 1973 och Competition Act från 1998 för att förbjuda ett mejerikooperativ som anses ha marknadsinflytande att i eget namn skicka mjölk som produceras av dess medlemmar för förädling hos kooperativets avtalspartner, även sådana som befinner sig i andra medlemsstater, eftersom kooperativet anses göra detta i syfte att utnyttja sin ställning på marknaden till sin fördel?

4. När det finns stora vertikalt integrerade mejerikooperativ med tillstånd att bedriva verksamhet i andra medlemsstater, skall den allmänna principen om icke-diskriminering — i dess självständiga form eller så som den kommer till särskilt uttryck i artiklarna 12 EG och/eller 34 EG... — tolkas så att den utgör hinder mot att en medlemsstat tillämpar nationell lagstiftning som Fair Trading Act från 1973 och Competition Act från 1998 för att förbjuda ett mejerikooperativ som anses ha marknadsinflytande att
 - a) förvärva eller bygga ytterligare anläggningar för förädling av den mjölk som produceras av dess medlemmar, vilket skulle ge kooperativet möjlighet att utnyttja sin ställning på marknaden till sin fördel i ännu högre grad, eller

 - b) i eget namn skicka mjölk som produceras av dess medlemmar för förädling hos kooperativets avtalspartner, även sådana som befinner sig i andra medlemsstater, eftersom kooperativet anses göra detta i syfte att utnyttja sin ställning på marknaden till sin fördel?”

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till sakprövning

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 32 Förenade kungarikets regering har uttryckt tvivel om huruvida de aktuella tolkningsfrågorna kan tas upp till sakprövning. Den delning i tre kooperativ som Milk Marque frivilligt genomförde ledde till att kooperativet inte längre har en stark ställning på mjölkmarknaden. I samband med Competition Commissions undersökning framkom just att Milk Marque hade en sådan ställning och det var denna upptäckt som låg till grund för Competition Commissions rapport och för samtliga efterföljande beslut och rekommendationer.
- 33 Den hänskjutande domstolen anser emellertid inte att den av Milk Marque väckta talan har förlorat sitt ändamål. Detta beror bland annat på de bevis som presenterades av Milk Marque rörande en eventuell framtida tillämpning av brittisk konkurrensrätt på de tre nybildade kooperativen. Milk Marque uppgav särskilt att det vore "affärsmässigt och ekonomiskt rimligt" för dessa kooperativ att samarbeta, bland annat i fråga om utveckling av organisatoriska förbindelser, gemensam försäljning och gemensamma inköp, förädlingskapacitet samt i fråga om fusion.
- 34 Med hänsyn till det ovan anförda anser Förenade kungarikets regering att det är av intresse för nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor, inklusive de brittiska, att EG-domstolen besvarar den första frågan, trots frågans högst generella natur. Ett svar skulle nämligen klargöra vilka befogenheter dessa myndigheter har på jordbruksområdet, vilket har betydelse för framtida åtgärder. Nämnade regering tvivlar emellertid på att den andra, den tredje och den fjärde frågan har något verkligt intresse.

- 35 Förenade kungarikets regering anser närmare bestämt att den andra frågan är helt och hållet teoretisk. Frågan kan inte under några omständigheter anses röra gemenskapsrättsliga frågor som domstolen har att besvara inom ramen för förhandsavgöranden.
- 36 Vad avser den tredje och den fjärde frågan anser Förenade kungarikets regering att de, i den mån som de hänvisar till Competition Commissions rapport, inte längre är relevanta. I den mån som frågorna hänvisar till en eventuell framtida situation, i vilken ett kooperativ skulle kunna tänkas inneha en marknadsandel som medför restriktioner av den typ som avses i frågorna, anser Förenade kungarikets regering att de är helt och hållet hypotetiska.

Domstolens bedömning

- 37 Domstolen erinrar om att det, enligt domstolens fasta rättspraxis, uteslutande ankommer på den nationella domstol vid vilken tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen. Domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av gemenskapsrätten. Domstolen har endast möjlighet att vägra att avgöra en tolkningsfråga som en nationell domstol har ställt då det är uppenbart att den begärda tolkningen av gemenskapsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för tvisten i målet vid den nationella domstolen eller när frågan är hypotetisk eller när domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se bland annat dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, *Bosman*, REG 1995, s. I-4921, punkterna 59—61, av den 13 juli 2000 i mål C-36/99, *Idéal tourisme*, REG 2000, s. I-6049, punkt 20, och av den 13 mars 2001 i mål C-379/98, *PreussenElektra*, REG 2001, s. I-2099, punkterna 38 och 39).

- 38 Domstolen konstaterar att det framgår av beslutet om hänskjutande att den nationella domstolen i förevarande fall har försett domstolen med en detaljerad redogörelse för de faktiska omständigheterna och de tillämpliga bestämmelserna i målet vid den nationella domstolen samt redogjort för varför den anser sig behöva ett svar på frågorna för att lösa tvisten.
- 39 Den nationella domstolen har dessutom förklarat varför den, till skillnad från Förenade kungarikets regering, inte anser att Competition Commissions rapport och Secretary of States beslut har blivit irrelevant med anledning av de efterföljande händelserna, särskilt Milk Marques frivilliga uppdelning av kooperativet i tre olika kooperativ. Den nationella domstolen har nämligen uppgett att den, för att kunna ta ställning till om den talan som har väckts av Milk Marque och NFU är välgrundad, är tvungen att beakta den "pågående" tillämpningen av såväl FTA som CA. Den nationella domstolen anser därför att förhandsavgörandet är nödvändigt för att den skall kunna fatta ett korrekt beslut i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter, de nationella myndigheternas eventuella behörighet och eventuella begränsningar avseende denna behörighet samt den ersättning som eventuellt skall utgå till Milk Marque och NFU.
- 40 Den första, den tredje och den fjärde frågan skall därmed tas upp till sakprövning.
- 41 Avseende Förenade kungarikets regerings invändning att den andra frågan inte rör juridiska problem med koppling till gemenskapsrätten, erinrar domstolen om att den nationella domstolen genom denna fråga önskar få klarhet i om förordning nr 804/68 utgör hinder mot att nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor använder det riktpreis som fastställts av gemenskapen för att uppskatta ett företags inflytande på marknaden inom ramen för ett nationellt förfarande. Av detta följer att frågan rör tolkningen av gemenskapsrätten och den skall därför tas upp till sakprövning.

- 42 Under dessa omständigheter skall domstolen besvara den nationella domstolens frågor.

Den första frågan

- 43 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i om artiklarna 32—38 EG och förordningarna nr 26 och nr 804/68 skall tolkas så att nationella myndigheter har behörighet att, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, tillämpa nationell konkurrensrätt på ett mejerikooperativ med en stark ställning på den inhemska marknaden.
- 44 Om svaret på denna fråga är jakande önskar den nationella domstolen för det andra få klarhet i om denna behörighet på något sätt är begränsad och särskilt om nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor överskrider sina befogenheter när de vidtar åtgärder som dem i målet vid den nationella domstolen i förhållande till ett jordbrukskooperativ med stark ställning på marknaden, vars priser under den aktuella perioden genomgående låg under det riktpreis som hade fastställts med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 804/68.
- 45 Domstolen skall sålunda först ta ställning till om medlemsstaterna har en principiell rätt att agera med stöd av nationella konkurrensbestämmelser på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter.

Huruvida medlemsstaterna har rätt att agera med stöd av nationella konkurrensbestämmelser på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 46 Milk Marque och NFU har gjort gällande att det framgår av domstolens rättspraxis (dom av den 23 januari 1975 i mål 31/74, Galli, REG 1975, s. 47, punkterna 26—30 och 32, svensk specialutgåva, volym 2, s. 419, av den 22 januari 1976 i mål 60/75, Russo, REG 1976, s. 45, punkt 5, svensk specialutgåva, volym 3, s. 1, av den 6 november 1979 i mål 10/79, Toffoli m.fl., REG 1979, s. 3301, punkt 12, av den 7 februari 1984 i mål 166/82, kommissionen mot Italien, REG 1984, s. 459, punkterna 5 och 23, av den 6 december 1984 i mål 59/83, Biovilac mot EEG, REG 1984, s. 4057, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 7, s. 701, och av den 11 mars 1987 i mål 27/85, Vandemoortele mot kommissionen, REG 1987, s. 1129, punkterna 20 och 21) att nationella myndigheter saknar rätt att tillämpa nationell konkurrenslagstiftning, såsom FTA och CA, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter. Enligt Milk Marque och NFU är de gemenskapsrättsliga bestämmelserna, genom vilka den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter inrättades, uttömmande, och gemenskapen har därmed exklusiv behörighet.
- 47 På grund av gemenskapens exklusiva behörighet saknar medlemsstaterna och deras organ rätt att vidta åtgärder som syftar till att, direkt eller indirekt, fastställa ett enhetligt produktionspris på mjölk. Det är för övrigt inte nödvändigt att de nationella åtgärderna direkt avser priser för att dessa skall strida mot gemenskapens exklusiva behörighet (dom i det ovannämnda målet Toffoli m.fl., punkterna 11 och 12). Domstolen har nämligen konstaterat att även åtgärder som inte direkt avser jordbrukssektorn kan strida mot den exklusiva behörighet som gemenskapen har getts (dom i det ovannämnda målet Galli, av den 23 januari 1975 i mål 51/74, Van der Hulst, REG 1975, s. 79, svensk specialutgåva, volym 2, s. 429, av den 26 februari 1976 i mål 65/75, Tasca, REG 1976, s. 291, svensk specialutgåva, volym 3, s. 49, av den 26 februari 1976 i de förenade målen 88/75—90/75, SADAM m.fl., REG 1976, s. 323, och av den 29 juni 1978 i mål 154/77, Dechmann, REG 1978, s. 1573).

- 48 Avseende tvisten vid den nationella domstolen har Milk Marque och NFU anfört att de åtgärder som vidtogs av Secretary of State utgjorde ensidiga statliga åtgärder vars syfte var att påverka prisbildningen och handeln med mjölk på en marknad som omfattas av en gemensam organisation. Genom åtgärderna önskade Secretary of State åstadkomma en kraftig nedgång i genomsnittspriset på mjölk. Enligt Milk Marque och NFU vidtogs åtgärderna oaktat det faktum att priset på Milk Marques mjölk alltid har legat markant under det riktpreis som fastställts av gemenskapen. Med andra ord, de nationella åtgärderna syftade till att fastställa ett producentpris som var ännu lägre än riktpriiset.
- 49 Syftet med och resultatet av verkställandet av nämnda åtgärder var dessutom att producentpriset och konsumentpriset sjönk till den nivå som, enligt de nationella myndigheternas konstaterande, gagnade allmänintresset på nationell nivå. Myndigheterna tog emellertid inte hänsyn till allmänintresset på gemenskapsnivå.
- 50 Avslutningsvis har Milk Marque och NFU gjort gällande att konkurrensbestämmelserna kan tillämpas på aktiviteter som berörs av en gemensam organisation av marknaden endast med stöd av artikel 36 första stycket EG (av denna bestämmelse framgår nämligen att den gemensamma jordbrukspolitiken har företräde framför fördragets mål på konkurrensområdet) eller förordning nr 26 (dom av den 5 oktober 1994 i mål C-280/93, Tyskland mot rådet, REG 1994, s. I-4973, punkt 61, svensk specialutgåva, volym 16, s. I-171, och av den 15 oktober 1996 i mål C-311/94, IJssel-Vliet, REG 1996, s. I-5023, punkt 31). Parallell tillämpning av nationell konkurrensrätt och gemenskapens konkurrensrätt leder till konflikter. Detta beror på att gemenskapens konkurrensbestämmelser skall tillämpas med hänsyn till den gemensamma jordbrukspolitikens mål, vilket innebär att jordbrukskooperativ kommer att omfattas av systemet i förordning nr 26. Tillämpningen av den nationella konkurrensrätten är däremot inte begränsad på detta sätt och hindrar inte att bestämmelser antas som inte skulle kunna antas med stöd av förordning nr 26.
- 51 Förenade kungarikets regering har gjort gällande att gemenskapen, om den hade önskat utesluta tillämpning av nationell konkurrensrätt inom jordbrukssektorn,

skulle ha kunnat utnyttja en möjlighet som den alltid förfogar över, nämligen möjligheten att anta förordningar eller direktiv med stöd av artikel 83.2 e EG. Trots att denna möjlighet finns har emellertid inga förordningar eller direktiv av relevans antagits. Resultatet av detta är att nationell konkurrensrätt i princip kan tillämpas till fullo inom jordbrukssektorn.

- 52 Vad avser Milk Marques och NFU:s uppfattning att all nationell behörighet på området för den gemensamma jordbrukspolitiken, och i synnerhet de i artikel 33 EG uppräknade målen, överfördes till gemenskapen genom EGFördraget, har Förenade kungarikets regering anfört att en gemensam organisation av marknaden inte kan existera i ett tomrum, oberoende av de nationella regler och bestämmelser som krävs för att förverkliga densamma. I avsikt att belysa detta resonemang har regeringen understrukit att gemenskapsrätten inte bara tillåter att nationell straffrätt tillämpas inom ett område som berörs av en gemensam organisation av marknaden, utan även kräver detta (dom av den 21 september 1989 i mål 68/88, kommissionen mot Grekland, REG 1989, s. 2965, punkterna 23—25; svensk specialutgåva, volym 10, s. 153).
- 53 Gemenskapens konkurrensrätt är inte heller komplett eftersom den endast är tillämplig när handeln mellan medlemsstater påverkas. Om medlemsstaterna inte tilläts tillämpa nationell konkurrensrätt skulle någon kontroll inte förekomma i fall då endast den inomstatliga handeln berörs, vilket skulle kunna leda till att allvarligt konkurrensbegränsande avtal och missbruk av en stark ställning (jämförbara med det agerande som identifierats i Competition Commissions rapport) accepterades.
- 54 Dairy Industry Federation (nedan kallad DIF) anser att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna i fråga inte "under alla omständigheter" hindrar medlemsstaterna från att tillämpa nationell konkurrensrätt på mejerikooperativs organisation och agerande i fråga om försäljning och förädling av mjölk. Med hänvisning till domstolens rättspraxis (dom av den 13 februari 1969 i mål 14/68,

Wilhelm m.fl., REG 1969, s. 1; svensk specialutgåva, volym 1, s. 379) har DIF gjort gällande att förekomsten av gemenskapsrättsliga bestämmelser endast utesluter att åtgärder vidtas med stöd av nationell konkurrensrätt när dessa kan äventyra en fullständig och enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten samt verkan av de rättsakter som antagits för att genomföra denna.

- 55 Av den ovannämnda domen i målet Wilhelm m.fl. och domen av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m.fl. mot kommissionen (REG 1975, s. 1663) med flera, har kommissionen dragit slutsatsen att ingen gemenskapsrättslig bestämmelse hindrar att artikel 82 EG på normalt sätt tillämpas inom jordbrukssektorn. Inget hindrar heller medlemsstaterna från att tillämpa analoga nationella bestämmelser inom sektorn i fråga.
- 56 Enligt kommissionen hindrar inte tillämpningen av FTA på något sätt tillämpningen av gemenskapens konkurrensbestämmelser eftersom kommissionen inte har vidtagit några åtgärder mot Milk Marque med stöd av de sistnämnda bestämmelserna.

Domstolens bedömning

- 57 Domstolen erinrar inledningsvis om att upprätthållandet av en effektiv konkurrens på marknaden för jordbruksprodukter utgör en av målsättningarna för den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma organisationen av marknaderna i fråga.
- 58 Det stämmer visserligen att rådet, med hänsyn till den speciella situationen på marknaderna för jordbruksprodukter, enligt artikel 36 EG skall avgöra i vilken utsträckning gemenskapsbestämmelserna om konkurrens skall tillämpas på produktion av och handel med dessa produkter. Likväl fastställs i denna artikel principen om att gemenskapens konkurrensbestämmelser är tillämpliga inom jordbrukssektorn.

- 59 Detta konstaterande stöds för övrigt såväl av första skälet i förordning nr 26 som av domstolens rättspraxis. Enligt den senare är gemensamma organisationer av marknaden grundade på principen om en öppen marknad till vilken alla producenter har fritt tillträde i enlighet med villkoren för fri konkurrens (se bland annat dom av den 29 november 1978 i mål 83/78, Pigs Marketing Board, REG 1978, s. 2347, punkt 57, svensk specialutgåva, volym 4, s. 243, och av den 29 november 1989 i mål C-281/87, kommissionen mot Grekland, REG 1989, s. 4015, punkt 16).
- 60 Vikten av konkurrens inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter framgår dessutom tydligt av artikel 25.3 a i förordning nr 804/68, i vilken det stadgas att en medlemsstat som getts tillstånd att bevilja en statlig organisation sådana speciella rättigheter som avses i artikel 25.1 skall se till att utövandet av dessa "inte påverkar konkurrensen inom jordbrukssektorn mer än vad som är absolut nödvändigt".
- 61 De gemensamma organisationerna av marknaderna för jordbruksprodukter utesluter således inte konkurrens. Domstolen erinrar om att gemenskapsrättsliga konkurrensbestämmelser och nationell konkurrensrätt enligt fast rättspraxis skall tillämpas parallellt eftersom de båda rör konkurrensbegränsande förfaranden, men från olika utgångspunkter. I artiklarna 81 EG och 82 EG bedöms dessa förfaranden mot bakgrund av de hinder de kan innebära för handeln mellan medlemsstaterna, medan konkurrenslagstiftningen i medlemsstaterna utgår — var och en utifrån egna överväganden — från konkurrensbegränsningar på ett rent nationellt plan (se bland annat dom i det ovannämnda målet Wilhelm m.fl., punkt 3, och dom av den 10 juli 1980 i de förenade målen 253/78 och 1/79—3/79, Giry och Guerlain m.fl., REG 1980, s. 2327, punkt 15).
- 62 Milk Marques och NFU:s argument för att denna rättspraxis inte är tillämplig på den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter kan inte godtas.

- 63 Medlemsstaterna är visserligen, när det föreligger en gemensam organisation av marknaden inom en viss sektor, skyldiga att avstå från åtgärder som skulle kunna avvika från denna eller äventyra dess verkan. Detta gäller särskilt när organisationen grundas på ett gemensamt prissystem (se bland annat dom av den 18 maj 1977 i mål 111/76, Van den Hazel, REG 1977, s. 901, punkt 13, dom i det ovannämnda målet Pigs Marketing Board, punkt 56, och av den 16 januari 2003 i mål C-462/01, Hammarsten, REG 2003, s. I-781, punkt 28). Medlemsstaterna kan inte längre genom ensidiga nationella bestämmelser ingripa i det system för prisbildning som regleras av den gemensamma organisationen under samma produktions- eller försäljningsstadium (se bland annat dom i det ovannämnda målet Toffoli m.fl., punkt 12).
- 64 Med hänsyn till att upprätthållandet av en effektiv konkurrens utgör en av målsättningarna för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, vilket framgår av punkterna 57—60 i förevarande dom, konstaterar domstolen emellertid dels att samtliga åtgärder som vidtas av en medlemsstats myndigheter med stöd av nationell konkurrensrätt inte kan anses avvika från eller genom sin natur hota funktionen av denna gemensamma organisation, dels att nationella åtgärder som vidtas i syfte att undanröja snedvridningar av konkurrensen som orsakats av att ett jordbrukskooperativ missbrukat sin starka ställning på den nationella marknaden inte *a priori* kan anses utgöra åtgärder som påverkar det system för prisbildning som omfattas av nämnda gemensamma organisation på gemenskapsnivå, i den mening som avses i den rättspraxis som citeras i punkt 63 i förevarande dom.
- 65 Om artiklarna 32—38 EG och förordningarna nr 26 och nr 804/68 tolkades så att medlemsstaternas myndigheter helt saknade behörighet att tillämpa nationell konkurrensrätt på det område som omfattas av den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter skulle snedvridningar av konkurrensen som saknar gemenskapsdimension inte kunna undanröjas på något sätt.
- 66 Avslutningsvis konstaterar domstolen att med tanke på att tillämpningsområdet för de gemenskapsrättsliga konkurrensbestämmelserna inte är identiskt med till-

lämpningsområdet för den nationella konkurrensrätten kan den omständigheten, att gemenskapslagstiftaren, genom artikel 36 EG och förordning nr 26, har sammanjämkat målen för den gemensamma jordbrukspolitiken och gemenskapens konkurrenspolitik, inte ensam anses leda till att all tillämpning av nationell konkurrensrätt strider mot artikel 36 EG och förordning nr 26.

- 67 Med hänsyn till det ovan anförda konstaterar domstolen att artiklarna 32—38 EG och förordningarna nr 26 och nr 804/68 skall tolkas så att de nationella myndigheterna, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, i princip har behörighet att tillämpa nationell konkurrensrätt på ett mejerikooperativ med en stark ställning på den inhemska marknaden.
- 68 Domstolen skall därmed i andra hand ta ställning till gränserna för denna behörighet och till om dessa överskrids genom vidtagande av sådana åtgärder som de aktuella.

Begränsningar i medlemsstaternas rätt att agera med stöd av nationell konkurrensrätt på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 69 Milk Marque och NFU har i andra hand gjort gällande att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna har rätt att tillämpa nationell konkurrensrätt på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter endast när tillämpningen är förenlig med artiklarna 32—38 EG och förordningarna nr 26 och nr 804/68.

- 70 Vad avser de aktuella åtgärderna har Milk Marque och NFU i första hand anfört att de nationella myndigheterna åsidosatte sina skyldigheter enligt den gemensamma jordbrukspolitiken och målen för denna vad avser riktpriiset, genom att vidta nämnda åtgärder mot Milk Marque. Competition Commission och Secretary of State beaktade nämligen endast de i artikel 83 FTA uppräknade kriterierna för allmänintresse. Definitionen av "allmänintresse" i denna lag stämmer emellertid inte överens med målen för den gemensamma jordbrukspolitiken, i den mening som avses i artikel 33.1 EG.
- 71 Vidare har de aktuella åtgärderna enligt Milk Marque och NFU hämmat, påverkat, hotat, stört och ändrat den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter samt riktpriiset på mjölk.
- 72 De aktuella nationella åtgärderna syftade särskilt till att frånta Milk Marques medlemmar rätten att försöka få ut det riktpriis genom vilket en gemenskapsrättslig balans mellan de olika målen i artikel 33 EG uppnås.
- 73 Avslutningsvis underlät de nationella myndigheterna enligt Milk Marque och NFU att väga producenternas, förädlarnas och konsumenternas konkurrerande intressen med beaktande av den politik, de mål och de kriterier som fastställts genom den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter samt den jämvikt som skall uppnås på gemenskapsnivå genom förordning nr 804/68.
- 74 Förenade kungarikets regering har hävdats att artikel 33 EG inte skall tolkas så att den nationella konkurrensrätten inte kan tillämpas när syftet med eller effekten av tillämpningen är att producenterna hindras från att höja priserna. Enligt nämnda regering kan en nationell åtgärd inte anses vara ogiltig enbart med

anledning av att den inte antogs i syfte att uppnå ett av de mål som räknas upp i artikel 33 EG. Dessa mål bör nämligen beaktas tillsammans så att förverkligandet av ett av dessa inte utesluter förverkligandet av ett annat (dom i det ovannämnda målet Biovilac mot EEG, punkt 16).

- 75 Förenade kungarikets regering har vidare anfört att i en situation som den förevarande, i vilken en stark ställning på marknaden grovt har missbrukats, skulle underlåtenhet att tillämpa den nationella konkurrensrätten ha stridit mot gemenskapsrätten. Detta beror på att en medlemsstat som inte utnyttjar de möjligheter som den förfogar över enligt den nationella rätten åsidosätter målet att trygga försörjningen (artikel 33.1 d EG) och målet att tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser (artikel 33.1 e EG).
- 76 Formuleringen ”på så sätt” i artikel 33.1 b EG visar för övrigt tydligt att en skälig levnadsstandard för jordbruksbefolkningen är ett mål som skall nås genom höjning av produktiviteten inom jordbruket, det vill säga det mål som anges i artikel 33.1 a EG.
- 77 Förenade kungarikets regering har vidare medgett att producenterna har rätt att försöka få ut riktpriiset på sina produkter. Icke desto mindre fastställs mjölkpriset genom marknadsmekanismer inom ramen för de instrument som inrättats genom den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna. Medlemsstaterna kan visserligen inte neka de inhemska producenterna rätten att försöka få ut riktpriiset. De får emellertid inte tillåta att detta sker genom olagliga eller konkurrensbegränsande medel. Tillämpningen av nationell konkurrensrätt på de försäljningsmetoder som används av ett mycket stort kooperativ strider inte på något sätt mot funktionen av den gemensamma marknaden. Sådan tillämpning bidrar nämligen till genomförandet av det system som inrättats genom fördraget och förordning nr 804/68 genom att undanröja snedvridningar av konkurrensen.

- 78 Enligt DIF bör denna del av den första frågan besvaras på följande sätt: Tillämpningen av brittisk konkurrensrätt är förenlig med artiklarna 32—38 EG, förordning nr 26 och förordning nr 804/68, så länge som de nationella bestämmelserna inte får konsekvenser som står i uppenbar strid med bestämmelserna i gemenskapsrätten. Vidtagandet av åtgärder med stöd av nationell konkurrensrätt vilka hindrar mjölkproducenter från att ta ut priser som ligger nära riktpriiset är under alla förhållanden förenligt med gemenskapsrätten, när omständigheterna motsvarar dem som Competition Commission redogjort för i sin rapport.
- 79 Kommissionen har erinrat om att medlemsstaterna, så snart som gemenskapen har inrättat en gemensam organisation av marknaden för en viss jordbruksprodukt, enligt fast rättspraxis är förhindrade att vidta åtgärder som kan äventyra funktionen av organisationen i fråga. I förevarande fall är det emellertid inte fråga om en sådan åtgärd. Enligt kommissionen kan åtgärder som har vidtagits av myndigheterna i en medlemsstat i syfte att begränsa ett företags dominerande ställning på marknaden för mjölk och mjölkprodukter i princip inte anses strida mot tillämpningen av bestämmelserna rörande den gemensamma organisationen av nämnda marknad när företaget bevisligen har missbrukat sin ställning i strid med allmänintresset. Förordning nr 804/68 hindrar inte nationella myndigheter med behörighet i konkurrensfrågor från att vidta åtgärder liknande de aktuella under sådana omständigheter.

Domstolens bedömning

- 80 Domstolen erinrar inledningsvis om att medlemsstaterna är skyldiga att avhålla sig från åtgärder som skulle kunna avvika från eller äventyra verkan av en förordning om gemensam organisation av marknaden inom en viss sektor. Detta framgår av den rättspraxis som domstolen hänvisat till i punkt 63 i förevarande dom.

- 81 Det utgör även fast rättspraxis att målen för den gemensamma jordbrukspolitiken har företräde framför målen för konkurrenspolitiken på grund av artikel 36 EG. Detta gäller även när det rör sig om fördragsregler på konkurrensområdet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 29 oktober 1980 i mål 139/79, Maizena mot rådet, REG 1980, s. 3393, punkt 23, och dom i det ovannämnda målet Tyskland mot rådet, punkt 61).
- 82 Det är klarlagt att åtgärder som de aktuella inte strider mot några uttryckliga bestämmelser rörande den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter.
- 83 Det återstår således att undersöka huruvida dessa åtgärder, med tanke på de sätt på vilka de verkställs, har effekter som kan motverka funktionen av de mekanismer som inrättats genom den aktuella gemensamma organisationen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 1981 i de förenade målen 36/80 och 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Association m.fl., REG 1981, s. 735, punkt 19).
- 84 Såvitt framgår av handlingarna i målet syftar de vidtagna nationella åtgärderna till att minska Milk Marques inflytande på marknaden samt kooperativets kapacitet att höja medlemmarnas mjölkpriser till en nivå som anses ligga över den konkurrenskraftiga, i syfte att gynna såväl producenter som konsumenter.
- 85 Domstolen har emellertid redan slagit fast att mekanismerna inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter i huvudsak syftar till att uppnå en prisnivå i producent- och grossistled som tar hänsyn såväl till all gemenskapsproduktion inom den aktuella sektorn som till konsumenterna och som säkrar försörjningen utan att leda till överskottsproduktion (se dom i det ovannämnda målet Irish Creamery Milk Suppliers Association m.fl., punkt 20).

- 86 Av ovanstående följer att målen för den gemensamma organisationen i fråga inte sätts på spel genom de vidtagna nationella åtgärderna eftersom dessa inte som sådana ingriper i prisbildningen utan syftar till att säkerställa att prismekanismerna fungerar tillfredsställande i syfte att uppnå en prisnivå som gynnar såväl producenter som konsumenter.
- 87 Vad avser frågan huruvida de aktuella nationella åtgärderna strider mot gemenskapsbestämmelserna med anledning av att det mjölkpris som togs ut av Milk Marques medlemmar innan de nationella myndigheterna ingrep understeg det riktpreis som hade fastställts genom förordning nr 1190/97, konstaterar domstolen att denna omständighet inte ensam medför att åtgärderna skall anses strida mot gemenskapsrätten.
- 88 Den här typen av riktpreis skall nämligen ses som ett politiskt mål på gemenskapsnivå och garanterar inte samtliga producenter inom gemenskapen inkomster motsvarande detta pris.
- 89 Med hänsyn till att upprätthållandet av en effektiv konkurrens utgör en av målsättningarna för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, vilket framgår av punkterna 57—60 i förevarande dom, kan artikel 3.1 i förordning nr 804/68 inte heller tolkas så att mjölkproducenter har rätt att tillgripa vilka metoder som helst, till exempel sådana som utgör missbruk och konkurrensbegränsande agerande, i sin strävan att säkerställa inkomster motsvarande riktpreiset.
- 90 Milk Marque och NFU tycks emellertid anse att Competition Commission och Secretary of State, vid sammanställandet av rapporten respektive det efterföljande beslutsfattandet, underlät att ta hänsyn till att ett av den gemensamma

jordbrukspolitikens mål är att tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar i jordbruket, samt tillmätte målet att tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser alltför stor vikt.

- 91 Domstolen erinrar om att gemenskapsinstitutionerna vid ansträngningarna att uppnå målen som räknas upp i artikel 33 EG alltid skall sträva efter att göra en avvägning mellan eventuellt motstridiga mål. Vid denna avvägning saknar gemenskapsinstitutionerna i och för sig rätt att endast beakta en av dessa målsättningar med resultatet att andra målsättningar inte längre kan uppnås. Icke desto mindre kan gemenskapsinstitutionerna i förekommande fall tillfälligt ge något av målen företräde med hänsyn till ekonomiska faktorer eller förhållanden mot bakgrund av vilka de skall fatta sitt beslut (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom i det ovannämnda målet Vandemoortele mot kommissionen, punkt 20).
- 92 Denna rättspraxis har vuxit fram i förhållande till gemenskapsinstitutionernas agerande inom ramen för den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna. Den kan likväl tillämpas analogt på nationella myndigheters agerande inom ramen för utövandet av den behörighet som de getts i fråga om nationell konkurrenspolitik. Med tanke på att dessa myndigheter, vilket framgår i punkterna 80 och 81 i förevarande dom, vid utövandet av denna behörighet skall iakttä den gemensamma jordbrukspolitikens mål, såsom dessa definieras i artikel 33 EG, är de också skyldiga att göra en avvägning mellan eventuellt motstridiga mål.
- 93 En ingående undersökning krävs för att besvara frågan huruvida Competition Commission och Secretary of State i rapporten respektive besluten gjorde en avvägning mellan de olika målsättningar som avses i artikel 33 EG på ett tillfredsställande sätt eller om de tillmätte målet att tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser alltför stor vikt med följden att andra målsättningar inte längre kunde uppnås. Situationen på den brittiska mjölk-

marknaden under den aktuella perioden och effekterna på nämnda marknad av tillämpningen av de omtvistade bestämmelserna är exempel på sådant som måste beaktas. Undersökningen i fråga förutsätter emellertid att de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen analyseras. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att vidta denna analys.

- 94 Men hänsyn till det ovan anförda skall den första frågan besvaras på följande sätt: Artiklarna 32—38 EG och förordningarna nr 26 och nr 804/68 skall tolkas så att nationella myndigheter, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, i princip är behöriga att tillämpa nationell konkurrensrätt på ett mejerikooperativ med stark ställning på den inhemska marknaden.

När nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor agerar på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter är de skyldiga att avstå från att vidta åtgärder som strider mot eller kan äventyra den gemensamma organisationen i fråga.

Åtgärder som vidtas av nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, får i synnerhet inte ge upphov till effekter vilka hindrar att de mekanismer som inrättats genom den gemensamma organisationen i fråga fungerar tillfredsställande. Den omständigheten att mejerikooperativet före ingripandet av nämnda myndigheter tog ut ett pris som var lägre än riktpriiset är emellertid inte i sig tillräckligt för att de åtgärder som myndigheterna har vidtagit mot kooperativet med stöd av nationell konkurrensrätt skall anses strida mot gemenskapsrätten.

Åtgärderna får inte heller äventyra uppnåendet av målen för den gemensamma jordbrukspolitikens såsom dessa definieras i artikel 33.1 EG. De nationella

myndigheterna med ansvar för konkurrensfrågor är om nödvändigt skyldiga att göra en avvägning mellan eventuellt motstridiga mål i artikel 33 EG utan att tillmäta något av dessa så stor vikt att förverkligandet av de andra omöjliggörs.

Den andra frågan

- 95 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i om funktionen hos det riktpreis för mjölk som fastställs med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 804/68 utgör hinder mot att nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor använder riktpreiset vid bedömningen av jordbruksföretags ställning på marknaden genom att jämföra variationerna i de priser som faktiskt tas ut med riktpreiset.

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 96 Milk Marque har gjort gällande att riktpreisets funktion hindrar nationella myndigheter från att använda detta som en indikator på de faktiska prisrörelser som äger rum på grund av den gemensamma jordbrukspolitiken. Med tanke på att de priser som tagits ut av mejerikooperativen alltid varit lägre än riktpreiset kan nämnda myndigheter inte heller av den omständigheten att dessa priser vid ett visst tillfälle låg närmare riktpreiset än vid ett annat tillfälle dra slutsatsen att kooperativen har inflytande på marknaden.
- 97 DIF, kommissionen och, i andra hand, Förenade kungarikets regering har anfört att det inte finns någon gemenskapsrättslig bestämmelse som hindrar nationella

myndigheter från att använda det riktpreis som avses i förordning nr 804/68 som historisk utgångspunkt vid en jämförelse mellan verkliga prisrörelser eller för statistiska, komparativa eller ekonometriska ändamål.

Domstolens bedömning

- 98 Domstolen erinrar om att riktpreiset i enlighet med artikel 3.2 i förordning nr 804/68 skall vara det pris som avses att uppnås för all mjölk som säljs av producenterna på gemenskapsmarknaden och de externa marknaderna.
- 99 Av denna bestämmelse, tolkad i ljuset av artikel 33.1 EG, framgår att riktpreisets huvudsakliga funktion är att på gemenskapsnivå fastställa den eftersträvade nivån på vilken jämvikt föreligger mellan, å ena sidan, målet att tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard och, å andra sidan, målet att tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.
- 100 Därmed konstaterar domstolen att de nationella myndigheternas användning av riktpreiset som indikator, vid bedömningen av ett jordbruksföretags inflytande på den nationella marknaden, inte på något sätt påverkar riktpreisets huvudsakliga funktion.
- 101 Det finns för övrigt inte någon primär- eller sekundärrättslig gemenskapsbestämmelse som förbjuder att riktpreiset används på detta sätt.

- 102 Den andra frågan skall därmed besvaras på följande sätt: Funktionen hos det riktpris för mjölk som fastställs med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 804/68 utgör inte hinder mot att nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor använder riktpriset vid bedömningen av jordbruksföretags inflytande på marknaden, genom att jämföra variationerna i de priser som faktiskt tas ut med riktpriset.

Den tredje frågan

- 103 Genom den tredje frågan önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i om artiklarna 28—30 EG och/eller artikel 49 EG utgör hinder mot att de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, inom ramen för tillämpningen av den nationella konkurrensrätten, förbjuder ett mejerikooperativ med en stark ställning på marknaden att sluta avtal med företag — inklusive sådana som befinner sig i andra medlemsstater — om förädling av den mjölk som produceras av medlemmarna för kooperativets del.

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 104 Milk Marque och NFU har uppgett att de åtgärder som föreslogs av Competition Commission och accepterades av Secretary of State innehöll ett krav på att Milk Marque inte skulle ingå ytterligare avtal om förädling, förutom i brådskande fall och då det enda alternativet var destruktion av mjölken. Genom detta krav inskränks dels Förenade kungarikets export av obehandlad mjölk, dels importen och exporten av mjölkprodukter mellan medlemsstaterna. Kravet strider därmed mot artiklarna 28 EG och 29 EG. Med tanke på att Milk Marque genom denna åtgärd tvingas att uteslutande anlita förädlingsföretag i Förenade kungariket rör det sig också om en inskränkning i strid med artikel 49 EG.

- 105 Enligt Milk Marque och NFU kan dessa åtgärder inte godtas med stöd av artiklarna 30 EG och 46 EG av två anledningar. För det första kan sådana målsättningar av rent ekonomisk natur som Secretary of State avser aldrig motivera hinder som strider mot de grundläggande principerna om fri rörlighet (dom av den 11 juni 1985 i mål 288/83, kommissionen mot Irland, REG 1985, s. 1761, punkt 28, av den 25 juli 1991 i mål C-288/89, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gourda, REG 1991, s. I-4007, punkt 11, svensk specialutgåva, volym 11, s. I-331, och av den 28 april 1998 i mål C-120/95, Decker, REG 1998, s. I-1831, punkt 39). För det andra är det inte möjligt att med framgång åberopa undantag i fördraget när gemenskapen har beslutat om harmonisering av de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå det särskilda syfte som eftersträvas genom dessa undantag (dom av den 23 maj 1996 i mål C-5/94, Hedley Lomas, REG 1996, s. I-553, punkt 18), vilket i förevarande fall skett genom fastställande av ett riktpreis och inrättande av en gemensam organisation av marknaden för mjölk och mjölkprodukter.
- 106 Förenade kungarikets regering har däremot gjort gällande att även om de åtgärder som avses i den tredje tolkningsfrågan utgör hinder för den fria rörligheten för varor eller den fria rörligheten för tjänster tillämpas dessa utan åtskillnad. Därmed anser Förenade kungarikets regering att åtgärderna kan motiveras på flera grunder som godtagits i praxis, till exempel förbudet mot illojal konkurrens, lojalitet vid handel samt konsumentskydd. Mot bakgrund av den ytterst noggranna undersökning som Competition Commission vidtog anser Förenade kungarikets regering inte heller att det finns någon anledning att tvivla på att de aktuella myndigheterna försökte uppnå dessa viktiga och legitima mål med metoder som står i proportion till nämnda mål.
- 107 DIF har gjort gällande att de nationella bestämmelser vilka förbjuder Milk Marque att lämna mjölk till förädling för kooperativets räkning såväl i Förenade kungariket som i övriga medlemsstater inte strider mot artiklarna 28 EG och 30 EG. Detta beror på att bestämmelserna tillämpas utan åtskillnad. Till stöd för sin uppfattning har DIF bland annat hänvisat till domen av den 7 februari 1984 i mål 237/82, Jongeneel Kaas m.fl. (REG 1984, s. 483; svensk specialutgåva, volym 7, s. 489), och domen av den 10 januari 1985 i mål 229/83, Leclerc och Thouars Distribution (REG 1985, s. 1). I de nationella bestämmelserna görs ingen skillnad

mellan inomstatlig handel och export. Därmed gynnas inte den brittiska produktionen eller den brittiska mjölkmarknaden särskilt av bestämmelserna. Under dessa omständigheter och med dessa effekter strider inte tillämpningen av den nationella konkurrensrätten mot bestämmelserna om fri rörlighet för varor inom gemenskapen.

- 108 Avseende frågan om de aktuella bestämmelsernas förenlighet med bestämmelserna i fördraget om frihet att tillhandahålla tjänster har DIF hänvisat till domen av den 3 december 1974 i mål 33/74, Van Binsbergen (REG 1974, s. 1299; svensk specialutgåva, volym 2, s. 379), punkt 12, av den 30 april 1986 i mål 96/85, kommissionen mot Frankrike (REG 1986, s. 1475), punkterna 10 och 11, och av den 25 juli 1991 i mål C-76/90, Säger (REG 1991, s. I-4221), punkt 12. Av dessa domar har DIF dragit slutsatsen att objektiva kriterier, såsom i förevarande fall den nationella konkurrensrätten, vilka tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt och som syftar till att förbättra marknaden och skydda konsumenterna inte kan anses strida mot artiklarna 49 EG och 55 EG.
- 109 Kommissionen har, med hänvisning till domen i det ovannämnda målet Leclerc och Thouars Distribution, gjort gällande att åtgärder som de ifrågavarande i princip inte omfattas av artikel 28 EG. Detta beror på att varorna i fråga endast exporterats för att därefter återimporteras i syfte att kringgå nationell lagstiftning. Nämnade åtgärder strider inte heller mot artikel 29 EG, eftersom de inte särskilt inskränker exporten och på så sätt gör åtskillnad mellan inomstatlig handel och export.

Domstolens bedömning

- 110 Domstolen konstaterar inledningsvis att förädling av mjölk inte kan anses utgöra tillhandahållande av tjänster, i den mening som avses i artikel 50 EG, eftersom förädlingen direkt syftar till tillverkning av ett konkret föremål som skall saluföras som vara. Enligt artikel 50 EG är tjänster under alla omständigheter

prestationer som utförs mot ersättning, i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 maj 1985 i mål 18/84, kommissionen mot Frankrike, REG 1985, s. 1339, punkt 12; svensk specialutgåva, volym 8, s. 167).

- 111 Domstolen konstaterar vidare att det framgår av handlingarna i målet att de aktuella åtgärderna endast avsåg förädling av mjölk som Milk Marque fortfarande hade äganderätt till och som efter förädlingen skulle saluföras av ett av Milk Marques dotterbolag, MMD. Av detta följer att det, i den mån som de aktuella åtgärderna gäller avtal om förädling som ingåtts med företag i andra medlemsstater, i och för sig rörde sig om exporterade produkter, men att denna export endast syftade till förädling i importlandet. Efter förädlingen återimporterades nämligen produkterna till Förenade kungariket.
- 112 Därmed skall den tredje frågan endast analyseras mot bakgrund av artiklarna 28—30 EG.
- 113 Vad avser frågan huruvida de åtgärder som avses i den tredje frågan utgör åtgärder vars verkan motsvarar den av kvantitativa importrestriktioner, i den mening som avses i artikel 28 EG, erinrar domstolen till att börja med om att denna bestämmelse enligt fast rättspraxis förbjuder alla nationella regler och åtgärder som kan utgöra ett hinder, direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, för handeln inom gemenskapen (se bland annat dom av den 11 juli 1974 i mål 8/74, Dassonville, REG 1974, s. 837, punkt 5; svensk specialutgåva, volym 2, s. 343).
- 114 Icke desto mindre får medlemsstaterna enligt fast rättspraxis vidta åtgärder för att hindra att vissa medborgare på ett otillbörligt sätt försöker undandra sig den nationella lagstiftningen genom att använda sig av de möjligheter som skapats genom fördraget (se bland annat, vad avser frihet att tillhandahålla tjänster, dom

i det ovannämnda målet Van Binsbergen, punkt 13, av den 3 februari 1993 i mål C-148/91, Veronica Omroep Organisation, REG 1993, s. I-487, punkt 12, svensk specialutgåva, volym 14, s. 17, och av den 5 oktober 1994 i mål C-23/93, TV10, REG 1994, s. I-4795, punkt 21, svensk specialutgåva, volym 16, s. 159, vad avser etableringsfrihet, dom av den 7 februari 1979 i mål 115/78, Knoors, REG 1979, s. 399, punkt 25, svensk specialutgåva, volym 4, s. 297, av den 3 oktober 1990 i mål C-61/89, Bouchoucha, REG 1990, s. I-3551, punkt 14, och av den 9 mars 1999 i mål C-212/97, Centros, REG 1999, s. I-1459, punkt 24, vad avser social trygghet, dom av den 2 maj 1996 i mål C-206/94, Paletta, REG 1996, s. I-2357, punkt 24, vad avser fri rörlighet för arbetstagare, dom av den 21 juni 1988 i mål 39/86, Lair, REG 1988, s. 3161, punkt 43, svensk specialutgåva, volym 9, s. 475, vad avser den gemensamma jordbrukspolitiken, dom av den 3 mars 1993 i mål C-8/92, General Milk Products, REG 1993, s. I-779, punkt 21, vad avser bolagsrätt, dom av den 12 maj 1998 i mål C-367/96, Kefalas m.fl., REG 1998, s. I-2843, punkt 20).

- 115 Vad avser den fria rörligheten för varor har domstolen redan slagit fast att restriktiva åtgärder som avser varor vilka exporterats uteslutande för att återimporteras i syfte att kringgå nationell lagstiftning inte utgör åtgärder vars verkan motsvarar den av kvantitativa importrestriktioner, i den mening som avses i artikel 28 EG (se, för ett liknande resonemang, dom i det ovannämnda målet Leclerc och Thouars Distribution, punkt 27). Samma sak gäller när varor exporteras för att sedan återimporteras i syfte att kringgå tillämpningen av bestämmelser som antagits med stöd av nationell konkurrensrätt.

- 116 Så är fallet med sådana åtgärder som avses i den tredje frågan.

- 117 Om förbudet mot att sluta avtal om förädling för egen räkning endast hade gällt avtal mellan Milk Marque och företag i Förenade kungariket skulle nämligen Milk Marque ha kunnat kringgå förbudet genom att sluta avtal med företag i andra medlemsstater. Förbudet skulle i så fall ha blivit verkningslöst.

- 118 Vad avser frågan huruvida de åtgärder som avses i den tredje frågan utgör åtgärder vars verkan motsvarar den verkan som kvantitativa exportrestriktioner har, i den mening som avses i artikel 29 EG, erinrar domstolen om att denna bestämmelse enligt fast rättspraxis rör nationella åtgärder som särskilt har till syfte eller verkan att hindra exportflödet och därigenom skapa en skillnad i betingelserna för en medlemsstats utrikeshandel jämfört med dess inrikeshandel, så att den berörda medlemsstatens inhemska produktion eller inhemska marknad tillförsäkras en särskild fördel (se bland annat dom av den 14 juli 1981 i mål 155/80, Oebel, REG 1981, s. 1993, punkt 15, svensk specialutgåva, volym 6, s. 171, i det ovannämnda målet Jongeneel Kaas m.fl., punkt 22, och av den 16 maj 2000 i mål C-388/95, Belgien mot Spanien, REG 2000, s. I-3123, punkt 41).
- 119 Det är emellertid klarlagt att de åtgärder som avses i den tredje frågan inte motsvarar denna beskrivning. Nämnda åtgärder är hänförliga till den nationella konkurrenspolitiken och syftar till att begränsa ett enda jordbrukskooperativs konkurrensbegränsande agerande. Åtgärderna gäller såväl avtal om förädling med företag i Förenade kungariket som med företag i andra medlemsstater utan att någon åtskillnad görs.
- 120 Den tredje frågan skall därmed besvaras på följande sätt: Reglerna i fördraget om fri rörlighet för varor utgör inte hinder mot att de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, inom ramen för tillämpningen av den nationella konkurrensrätten, förbjuder ett mejerikooperativ med en stark ställning på marknaden att sluta avtal med företag — inklusive sådana som befinner sig i andra medlemsstater — om förädling för kooperativets räkning av den mjölk som produceras av medlemmarna.

Den fjärde frågan

- 121 Genom den fjärde frågan önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i om artiklarna 12 EG och 34.2 andra stycket EG utgör hinder mot att sådana

åtgärder som de aktuella vidtas i förhållande till ett mejerikooperativ med en stark ställning på marknaden när stora vertikalt integrerade mejerikooperativ tillåts bedriva verksamhet i andra medlemsstater.

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 122 Milk Marque och NFU har gjort gällande att nationella myndigheter åsidosätter icke-diskrimineringsprincipen och den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna, enligt artiklarna 12 EG och 34.2 andra stycket EG, när de med tillämpning av nationell rätt begränsar möjligheten för en grupp producenter som Milk Marques medlemmar att förädla eller låta förädla mjölk när det inte finns någon motsvarande begränsning för andra producenter i Förenade kungariket eller producenter i andra medlemsstater. Milk Marque och NFU har särskilt betonat den omständigheten att de aktuella nationella bestämmelserna inte omfattar samtliga producenter i Förenade kungariket samt att de antogs på grundval av kriterier som inte var objektiva. Nämda bestämmelser antogs nämligen inom ramen för en politik vars direkta syfte var att gynna förädlare av mjölk på Milk Marques medlemmars bekostnad.
- 123 Förenade kungarikets regering har understrukt att icke-diskrimineringsprincipen varken omfattar den skillnad i behandling som medlemsstaters myndigheter utsätter jordbrukskooperativ för eller olaglig diskriminering som härstammar från olika myndigheter. Förenade kungarikets regering, DIF och kommissionen har dessutom särskilt betonat att det faktum att ett företag behandlas annorlunda med anledning av att det missbrukat sin dominerande ställning i strid med allmänintresset inte utgör diskriminering, utan snarare en motiverad åtgärd.

Domstolens bedömning

- 124 I artikel 12 EG förbjuds medlemsstaterna att tillämpa nationell konkurrensrätt olika beroende på berörda parter nationalitet. Eventuella skillnader i behandling som kan följa av olikheter mellan de olika medlemsstaternas lagstiftning, då det gäller personer och företag som lyder under gemenskapens jurisdiktion, omfattas emellertid inte av artikel 12 EG, så länge som lagstiftningen tillämpas på samtliga personer som omfattas av den enligt objektiva kriterier och utan hänsyn till nationalitet. (se, för ett liknande resonemang, dom i det ovannämnda målet Wilhelm m.fl., punkt 13).
- 125 Mot bakgrund av ovannämnda rättspraxis konstaterar domstolen att åtgärder som de aktuella, vars syfte är att hindra ett mejerikooperativ från att utöka verksamheten till att omfatta förädling av mjölk med anledning av att kooperativet har en stark ställning på marknaden som det använder i strid med allmänintresset, inte kan anses vara diskriminerande på grund av nationalitet endast med anledning av att stora vertikalt integrerade mejerikooperativ tillåts bedriva verksamhet i andra medlemsstater.
- 126 Artikel 34.2 andra stycket EG, som innehåller ett förbud mot diskriminering inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik, är endast ett konkret uttryck för den allmänna likhetsprincipen, som innebär att lika situationer inte får behandlas olika och olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan särbehandling (se bland annat dom av den 20 september 1988 i mål 203/86, Spanien mot rådet, REG 1988, s. 4563, punkt 25, av den 17 april 1997 i mål C-15/95, EARL de Kerlast, REG 1997, s. I-1961, punkt 35, av den 13 april 2000 i mål C-292/97, Karlsson m.fl., REG 2000, s. I-2737, punkt 39, och av den 6 mars 2003 i mål C-14/01, Niemann, REG 2003, s. I-2279, punkt 49).

- 127 Det är i detta sammanhang tillräckligt att konstatera att de aktuella åtgärderna, såvitt framgår av beslutet om hänskjutande, vidtogs med stöd av lagstiftning med allmän giltighet samt motiverades av Milk Marques starka ställning på marknaden och den omständigheten att denna ställning utnyttjades på ett sätt som stred mot allmänintresset. Därmed kan Milk Marque inte anses befinna sig i en situation som är jämförbar med andra mjölkproducenters. Detta gäller såväl mjölkproducenter i Förenade kungariket som i andra medlemsstater.
- 128 Under dessa omständigheter skall den fjärde frågan besvaras på följande sätt: Artiklarna 12 EG och 34.2 andra stycket EG utgör inte hinder mot att åtgärder som de aktuella vidtas i förhållande till ett mejerikooperativ med en stark ställning på marknaden som utnyttjar denna ställning på ett sätt som strider mot allmänintresset, inte ens när stora vertikalt integrerade mejerikooperativ tillåts bedriva verksamhet i andra medlemsstater.

Rättegångskostnader

- 129 De kostnader som har förorsakats Förenade kungarikets regering och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den 31 mars 2000 har ställts av High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Crown Office) — följande dom:

- 1) Artiklarna 32—38 EG, rådets förordning nr 26 av den 4 april 1962 om tillämpning av vissa konkurrensregler på produktion av och handel med jordbruksvaror och rådets förordning (EEG) nr 804/68 av den 27 juni 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1587/96 av den 30 juli 1996, skall tolkas så att nationella myndigheter, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, i princip är behöriga att tillämpa nationell konkurrensrätt på ett mejerikooperativ med en stark ställning på den inhemska marknaden.

När nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor agerar på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter är de skyldiga att avstå från att vidta åtgärder som strider mot eller kan äventyra den gemensamma organisationen i fråga.

Åtgärder som vidtas av nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor, på området för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter, får i synnerhet inte ge upphov till effekter vilka hindrar att de mekanismer som inrättats genom den gemensamma organisationen i fråga fungerar tillfredsställande. Den omständigheten att ett mejerikooperativ före ingripandet av nämnda myndigheter tog ut ett pris som var lägre än riktpriiset är emellertid inte i sig tillräckligt för att de åtgärder som vidtagits mot kooperativet med stöd av den nationella konkurrensrätten skall anses strida mot gemenskapsrätten.

Åtgärderna får inte heller äventyra uppnåendet av målen för den gemensamma jordbrukspolitiken såsom dessa definieras i artikel 33.1 EG. De nationella myndigheterna med ansvar för konkurrensfrågor är om nödvändigt skyldiga att göra en avvägning mellan eventuellt motstridiga mål i artikel 33 EG utan att tillmäta något av dessa så stor vikt att förverkligandet av de andra omöjliggörs.

- 2) Funktionen hos det riktpriis för mjölk som fastställs med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 804/68, i dess ändrade lydelse enligt förordning nr 1587/96, utgör inte hinder mot att nationella myndigheter med ansvar för konkurrensfrågor använder riktpriiset vid bedömningen av jordbruksföretags inflytande på marknaden, genom att jämföra variationerna i de priser som faktiskt tas ut med riktpriiset.

- 3) Reglerna i fördraget om fri rörlighet för varor utgör inte hinder mot att de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, inom ramen för tillämpningen av den nationella konkurrensrätten, förbjuder ett mejerikooperativ med en stark ställning på marknaden att sluta avtal med företag — inklusive sådana som befinner sig i andra medlemsstater — om förädling för kooperativets räkning av den mjölk som produceras av medlemmarna.

- 4) Artiklarna 12 EG och 34.2 andra stycket EG utgör inte hinder mot att åtgärder som de aktuella vidtas i förhållande till ett mejerikooperativ med en stark ställning på marknaden som utnyttjar denna ställning på ett sätt som strider mot allmänintresset, inte ens när stora vertikalt integrerade mejerikooperativ tillåts bedriva verksamhet i andra medlemsstater.

Wathelet	Schintgen	Timmermans
Gulmann	Edward	La Pergola
Jann	Skouris	Macken
Colneric	Cunha Rodrigues	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 9 september 2003.

R. Grass

Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias

Ordförande